Štev. 14. V Ljubljani, 14. julija 1916. LVI. leto.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . 12 „
„ „ „ trikrat . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 28. julija 1916.

Za skupno delo.

Na svoje povabilo k skupnemu delu je prejelo vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva te odgovore, ki jih prijavljamo natančno po originalih:

Cenjeno vodstvo
Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva
v Ljubljani.

Potrjujemo prejem Vašega c. pisma z dne 19. maja t. l. in Vam odgovorimo šledeče:

V svoji seji dne 10. junija 1916 se je odbor po temeljitem preudarku odločil za odklonilno stališče iz sledečih razlogov:

a) Vsled vojskinega časa zadeva, ki jo je sprožilo c. vodstvo, ni tako aktualna in ni posebnega upanja, da bi se sedaj, ko so zborovanja in tisk zelo omejena, udejstvila.

b) Sodelovanje naše Zveze v nameravani organizaciji, ki nje snovatelji zagovarjajo nam uprav nasprotna načela osobito glede verstvene in nravstvene vzgoje, bi bilo povečini onemogočeno.

c) Kar bo nameravana organizacija započela dobrega, bo naša Zveza, ki ima ugotovljena trdna načela, itak krepko podpirala.

d) Vpliv naše Zveze je vsestransko napredoval. S svojim ugledom in jasnimi načeli je »Slomškova zveza« dosegla in — tako upamo — bo dosegla tudi v bodoče v vsakem oziru najlepše uspehe.

S tovariškim pozdravom!

Vodstvo »Slomškove zveze«
v Ljubljani, dne 12. junija 1916.
Fr. Jaklič s. r., **Adolf Sadar** s. r.,

*

Društvo slov. profesorjev v Ljubljani.
Št. 7. V Ljubljani, dne 20. VI. 1916.

Slavno društvo!

Prejeli smo Vaš oklic za skupno delo z dne 19. maja 1916.

K Vašim formalnim predlogom odgovarjamo sledeče:

K 1. Izjavljamo, da se pridružimo k skupnemu delu.

K 2. Zastopniki naši bodo: predsednik društva dr. J. Žmavc, tajn. namestnik dr. J. Debevec ter odbornik prof. J. Vesenjak.

K 3. in 4. ne smatramo za umestno, razvijati kakšna načela.

Bodi nam dovoljena še pripomba, da je prvi sestanek mogoč šele po začetku šolskega leta 1916/17.

V ime odbora:
Dr. J. Debevec s. r.,

*

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljstva
v Ljubljani.

V odgovor na Vaš cenjeni dopis z dne 19. maja 1916, št. 166, izjavljamo sledeče:

Društvo slovenskih učiteljic v Ljubljani je načelno za ustanovitev nameravanega Narodnega kulturnega sveta. Skupnemu delu bi se pa pridružilo šele po sklepu vojske, ko se bo dalo delati tedanjim, sedaj še neznanim razmeram primerno.

Za odbor:
V. Zupančič s. r., **Marija Mehle** s. r.,
Ema Žerjav,

V Ljubljani, dne 28. junija 1916.

*

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.
Št. 163. V Ormožu, 19. VI. 1916.

Slavna
Zaveza avstrijskega jugoslov. učiteljstva
v Ljubljani

se s tem obvešča, da je Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem v svoji vodstveni seji dne 18. VI. 1916 določila tovariša nadučitelja Pavla Flereta v Letušu svojim zastopnikom za od Zaveze projektirani I. sestanek vsega slovenskega učiteljstva »za skupno delo«.

Dotični dekret, oz. duštveno legitimacijo ima imenovani tovariš v rokah.

S tov. pozdravi!

J. Rajšp s. r.,

*

Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani je imenovalo za svojega zastopnika tovariša Frana Črnagoja, nadučitelja v Ljubljani-Barju.

Slov. Šolsko Matico zastopajo: predsednik H. Schreiner (nam. prof. Ilešič), ravnatelj V. Bežek in nadučitelj Jakob Dimnik.

Vojna.

JULIJ FRIEDL

Iz Slivnice pri Mariboru nam pišejo: Dobili smo žalostno poročilo, da je na laški fronti padel junaške smrti, zadet od granate, tukajšnji učitelj in poročnik Julij Friedl v 22. letu svoje dobe, odlikovan s srebrno in bronasto svetinjo za hrabrost. — Pokojni tovariš je bil vnet in neumorno delaven učitelj, izboren glasbenik in pevec ter telovadec. Visoko je bil spoštovan ter priljubljen v vseh krogih. Tudi dva brata njegova, oba učitelja, se borita za domovino. — Iskreno sožalje njegovi čislani rodovini!

Počivaj sladko, dragi tovariš-junak, v tuji zemlji!

IN ZDAJ ŠE ČAŠO TO!...

In zdaj in zdaj — še čašo to,
ah, najgrenkejšega napoja
s tresočo dvignem naj rokó
na onemela usta svoja?
Desnica, stoj,
saj ta napoj
ni žalostna resnica;
ne dvigni se, desnica,
saj ta napoj
sen je strašán,
izgine pa, ko sine dan,
in svet krasan
se pred očmi
spet zablišči,
in novo hrepenenje
prešine mi življenje...
Gorje, gorje, že sije dan,
sen pa zbežati noče;
resnica kakor kip sklesan,
glej, zapovedujoče
stoji pred mano in veli:
»Zdaj dvigni čašo, pij iz nje
družine ljubljene — solzé,
s solzami lastno srkaj kri!...«
Gorje, gorje,
ne poči mi, srce!...

16. junija 1916.

Fr. Rojec.

*

TRIJE EVROPSKI TABORI.

»Ruskoe Slovo« ve baje iz dobrega vira, da se za čas po vojni pripravlja razdelitev Evrope na tri tabore. Doslej se je le vedelo, da nastaneta dve skupini: Srednja Evropa centralnih držav in na pariški konferenci ustvarjena gospodarska četverozveza. Zdaj se je pa začelo še gibanje za ustanovitev gospodarske zveze nevtralnih držav, ki naj varuje nevtralce v borbi med gospodarsko četverozvezo in Srednjo Evropo. Zlasti na Skandinavskem, na Nizozemskem in v Švici se boje, da bi jih gospodarska vojna velikih držav lahko celo zadušila, če se pravočasno ne zavarujejo. Pogajanja za nevtralno zvezo se že pripravljajo.

*

PAPEŽ IN MIROVNA KONFERENCA.

V italijanski zbornici se je katoliški poslanec Topini zavzel za to, naj bo na bodočo mirovno konferenco povabljen tudi papež. Velik del zbornice je tej želji ugovarjal. Katoliški zadrugar Civiani je izjavil, da bodo tudi italijanski katoličani proti udeležbi papeža na mirovni konferenci, če bi jo predlagali centralni državi za to, da bi Italiji delali težave. Pri razpravi o tem dogodku je italijansko časopisje priznalo, da je neresnična zlasti v centralnih državah razširjena vest, da je papež zaradi posebnega dogovora med četverozveznimi državami izključen že v naprej od bodoče mirovne konference.

*

VPOKLIC ČRNOVOJNIKOV.

Z Dunaja poročajo: Na zadnjih prebiranjih potrjeni črnovojniki bodo, kakor znano, vpoklicani pod orožje, čim bodo glavna žetvena dela končana. Po dosedanjih dispozicijah se bodo vpoklici izvršili v dveh serijah. Okolo 15. avgusta bodo najbrž vpoklicani črnovojniki do 36. leta.

*

ANATOLE FRANCE ZA NADALJEVANJE VOJNE.

Najznamenitejši sedanjih francoskih pisateljev, Anatole France, ki je bil časih nasprotnik vojne in militarizma ter se vnemal za sporazumljenje med Francozi in Nemci, je pisal zdaj — tako javlja »Pester Lloyd« — prijatelju pismo, v katerem pravi: Misel, ki jo imajo morda v Ameriki, da je zdaj čas končati vojno, ne dobi pritrjevanja na Francoskem. Prisegam Vam, Francozi so popolnoma edini v tem, da se bodo borili, dokler ne dosežejo popolne zmage.

*

DOPISOVANJE VOJNIM UJETNIKOM.

Skupni centralni biro za vojaške ujetnike na Dunaju naznanja: Občinstvo se opo-

LISTEK

Fran Erjavec:

Pisma.

III.

Gradec, 5. junija 1916.

Dragi tovariš!

Dolgo se že nisem oglasil! Pa kaj bi se opravičeval, da sem len človek; to vem sam. Pa tudi moja silna lenoba ni edini vzrok, da sem molčal tako dolgo, ker vsak človek piše, kadar mu je polno srce in duša. Tedaj vse kipi v njem, čuti neko silno potrebo, da se razodene dragi duši in če te nima pri roki, tedaj napiše pismo.

Večkrat sem že medtem menjal svoje bivališče; ah, prav cigansko življenje živim, zato sem tudi včeraj naknadno dobil cel zavoj »Tovarišev«. Skrbno sem jih pregledal in občudoval naša junaštva na učiteljsk. fronti, pa kaj hočemo, vojna in junaštva sta si najbližja soseda. Najbolj me je zanimal Šegov članek o srednjeevropski učiteljski zvezi in Fleretov o skupnem delovanju z našimi klerikalnimi tovariši. Sicer se pa povrnem k tej stvari drugič.

Prav nič me pa niso zadovoljili članki in notice o skrbi za mladino .Pred tridesetimi leti bi se morda za silo s tem še izhajalo, danes je vse to več ali manj slepomišje, niti krpanje ne več. Poglejmo le mesta, kjer delujejo že desetletja važna in močna društva (na Dunaju n. pr. velekulturna organizacija soc.-demokracije »Kinderfreude«.) v smislu »Tovariševih« predlogov in načrtov. Kaj se je doseglo tam? Če primerjamo vso energijo in vse izdatke s celotnim vprašanjem varstva mladine, je rezultat popolnoma negativen. Zadnja leta so se pa socialne razmere vedno bolj izpreminjale. Prepad med družabnimi razredi se je vedno bolj in bolj poglobljeval, razvoj družbe v kapitalistični smeri je imel tudi na mladino in vzgojo žalosten vpliv. Vojna je pa še ugrabila tisočim družinam rednike, milijonom otrok očete. Število stradajočih otrok se je podesetorilo, in domača vzgoja je danes pogosto samo — ironija. Število otrok s kazenskimi prestopki in število mladostnih zločincev se je potrojilo in še več, in te razmere ne bodo izginile s sklepom miru. Prosim te sedaj, ali bi bilo to obširno in pereče vprašanje rešeno s par otroškimi igrišči in z nekaterimi kuhinjami, kjer bi dobivalo par ducatov otrok brezplačno kosilo, z društvi, kjer bi se deklamiralo o ljubezni do mladine! Ne, skrb za mladino ni in ne sme biti več stvar čuvstva, ampak potrebe, ne sme biti slepomišenje, ampak resno, dalekovidno delo. Drugod so to že uvideli. Nemška mesta n. pr. imajo že od l. 1901 posebne mladinske urade in pred par meseci je ustanovila podobnega tudi dunajska mestna občina. Ta urad obsega zadeve varuštva, skrb za dojenčke, prisilno vzgojo i. dr. O veliki noči je pisala dunajska »Zeit«, da ima vlada že pripravljen poseben zakon, ki bo nalagal deželam in občinam gotove dolžnosti v varstvu mladine. Ne poznam tega zakona, a prav gotovo bo to velik in energičen korak naprej. Ker pa ravno v tem vprašanju igrajo krajevne razmere tako važno vlogo, je edino umestno, če se izroči glavni del eksekutive občini. Ona je instanca z gotovo avtoriteto, močjo in sredstvi in njena dolžnost mora biti tudi skrb za mladino, ona edina more res tu storiti kaj pozitivnega in uspešnega. Ni moja naloga, da bi tu sestavil načrt tozadevne komunalne politike, opozarjam le na dolžnost, ki čaka tu učitelja. Izražena je v kratkem stavku: resno in intenzivno se mora baviti s politiko, posebno s komunalno politiko. »In